

Problem:

Coraz częściej pracodawcy polecają pielęgniarkom przeprowadzanie wywiadu medycznego oraz wstępnego badania fizykalnego w celu oceny stanu zdrowia pacjenta i weryfikacji konieczności konsultacji lekarskiej.

- 1) W jakim zakresie i w oparciu o jakie kompetencje zawodowe (uprawnienia z mocy prawa) pielęgniarka/położna może przeprowadzić wywiad medyczny z pacjentem (w jakim zakresie) oraz badanie fizykalne?
- 2) Czy pracodawca może zobowiązać pielęgniarkę do zbierania wywiadu celem oceny stanu klinicznego oraz prowadzenia badania fizykalnego pacjentów (do jakich celów), aby ułatwić i usprawnić pracę lekarzom?
- 3) Czy w oparciu o zebrany przez pielęgniarkę wywiad z pacjentem oraz przeprowadzenie przez nią badania fizykalnego - po zrelacjonowaniu przez nią sprawy lekarzowi - lekarz może postawić diagnozę i ordynować leki?

Odpowiedź

Przepisy ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1435 z późn. zm.) - dalej u.z.p.p., oraz przepisy ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty (tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 464) - dalej u.z.l.l.d. wskazują lekarza, jako osobę uprawnioną do przeprowadzania wywiadu medycznego, dokonywania badania fizykalnego pacjenta, stawiania diagnozy i ordynowania leków. Pielęgniarka, położna mogą i powinny przeprowadzać wywiad medyczny, ale jedynie w zakresie spraw określonych przepisem odpowiednio art. 4 ust. 1 oraz art. 5 ust. 1 u.z.p.p.

Uzasadnienie

Zakres kompetencji pielęgniarki, położnej określa ustawa o zawodach pielęgniarki i położnej. Natomiast zakres kompetencji lekarza został określony w przepisach ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentysty.

Artykuł 4 ust. 1 u.z.p.p. stanowi, że wykonywanie zawodu pielęgniarki polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w szczególności na:

- 1) rozpoznawaniu warunków i potrzeb zdrowotnych pacjenta;

- 2) rozpoznawaniu problemów pielęgnacyjnych pacjenta;
- 3) planowaniu i sprawowaniu opieki pielęgnacyjnej nad pacjentem;
- 4) samodzielnym udzielaniu w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych oraz medycznych czynności ratunkowych;
- 5) realizacji zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji;
- 6) orzekaniu o rodzaju i zakresie świadczeń opiekuńczo-pielęgnacyjnych;
- 7) edukacji zdrowotnej i promocji zdrowia.

Zakres kompetencji położnej określa art. 5 ust. 1 u.z.p.p., który stanowi, że wykonywanie zawodu położnej polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w szczególności na:

- 1) rozpoznawaniu ciąży, sprawowaniu opieki nad kobietą w przebiegu ciąży fizjologicznej, a także prowadzeniu w określonym zakresie badań niezbędnych w monitorowaniu ciąży fizjologicznej;
- 2) kierowaniu na badania konieczne do jak najwcześniejszego rozpoznania ciąży wysokiego ryzyka;
- 3) prowadzeniu porodu fizjologicznego oraz monitorowaniu płodu z wykorzystaniem aparatury medycznej;
- 4) przyjmowaniu porodów naturalnych, w przypadku konieczności także z nacięciem krocza, a w przypadkach nagłych także porodu z położenia miednicowego;
- 5) podejmowaniu koniecznych działań w sytuacjach nagłych, do czasu przybycia lekarza, w tym ręcznego wydobycia łożyska, a w razie potrzeby ręcznego zbadania macicy;
- 6) sprawowaniu opieki nad matką i noworodkiem oraz monitorowaniu przebiegu okresu poporodowego;
- 7) badaniu noworodków i opiece nad nimi oraz podejmowaniu w razie potrzeby wszelkich niezbędnych działań, w tym natychmiastowej reanimacji;
- 8) realizacji zleceń lekarskich w procesie diagnostyki, leczenia i rehabilitacji;
- 9) samodzielnym udzielaniu w określonym zakresie świadczeń zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych i rehabilitacyjnych;
- 10) profilaktyce chorób kobiecych i patologii położniczych;

OPINIA PRAWNA

- 11) rozpoznawaniu u matki lub dziecka objawów nieprawidłowości wymagających skierowania do lekarza;
- 12) sprawowaniu opieki położniczo-ginekologicznej nad kobietą;
- 13) prowadzeniu działalności edukacyjno-zdrowotnej w zakresie:
 - a) przygotowania do życia w rodzinie, metod planowania rodziny oraz ochrony macierzyństwa i ojcostwa,
 - b) przygotowywania do rodzicielstwa oraz pełnego przygotowania do urodzenia dziecka, łącznie z poradnictwem na temat higieny i żywienia.

W myśl art. 2 ust. 1 u.z.l.l.d. wykonywanie zawodu lekarza polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, w szczególności: badaniu stanu zdrowia, rozpoznawaniu chorób i zapobieganiu im, leczeniu i rehabilitacji chorych, udzielaniu porad lekarskich, a także wydawaniu opinii i orzeczeń lekarskich. Zgodnie z art. 42 ust. 1 i 2 u.z.l.l.d. lekarz orzeka o stanie zdrowia określonej osoby po uprzednim, osobistym jej zbadaniu, z zastrzeżeniem sytuacji określonych w art. 42 ust. 2 u.z.l.l.d., w który upoważnia lekarza, bez dokonania osobistego badania pacjenta, do wystawienia recepty niezbędnej do kontynuacji leczenia oraz zlecenia na zaopatrzenie w wyroby medyczne jako kontynuacji zaopatrzenia w wyroby medyczne, jeżeli jest to uzasadnione stanem zdrowia pacjenta odzwierciedlonym w dokumentacji medycznej.

Powyższe przepisy ustawy o zawodzie pielęgniarki i położnej oraz przepisy ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentysty wskazują lekarza, jako osobę uprawnioną do przeprowadzania wywiadu medycznego, dokonywania badania fizykalnego pacjenta, stawiania diagnozy i ordynowania leków.

Pielęgniarka, położna mogą i powinny przeprowadzać wywiad medyczny, ale jedynie w zakresie spraw określonych przepisem art. 4 ust. 1 oraz art. 5 ust. 1 u.z.p.p.

Iwona Choromańska

Radca prawny, absolwentka Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego.

Specjalizuje się w prawie medycznym. Prowadzi obsługę prawną podmiotów leczniczych.

Przez wiele lat współpracowała z Naczelną Izbą Pielęgniarek i Położnych. Uczestniczyła również w wielu szkoleniach pielęgniarek i położnych jako wykładowca.

Stan prawny na dzień 14.10.2015

Źródło: <http://qas.wolterskluwer.pl/Browse/Question?id=623121>